

3. Kadar sadiš, pazi, da bodo vsi presledki mej rastlinami v eni vrsti in pa mej vrstami enoliki, zatoraj naj bodo grede, koder je le mogoče, pravokotne. Kdor tega ne pogodi z očmi, naj pa na sadilni deski, na kateri mora stati in ki mora biti ravno toliko široka, kolikor so povprečne vrste oddaljene druga od druge, znamenjuje s črtami ali zarezi, koliko naj bodo rastline vsaksebi. Pazi, da predevaje desko ostaneš v isti meri. Našim vrtnarjem je veliko do tega, da so vsi presledki okrog rastline enaki, da so vrste enako oddaljene na dolgost in na širokost, sadilna deska mora zatoraj biti tako široka, kolikor je treba saditi rastline drugo od druge.

4. Rastlin ni smeti presajati globoče, nego so stale poprej. Rastlino je seveda lahko za centimeter više zasuti, ker se zemlja posede. Pregloboko posajene rastline rada gnijo ali pa zaostajajo v rasti. Motijo se, ki mislijo da globoko posajene rastline bolje rastejo.

5. Ob vsaki presaji i sadiki pusti jamico. Ta jamica je jako važna, da se v njej zbira voda, ko rastlinam s škropilnico prilivaš. Da se bode vsaka rastlina prijela, ne sadi ob solnčni vročini, ampak zjutraj zgodaj ali pa še bolje zvečer. Ko posadiš tri ali štiri vrste, vlij brez škropilnice vode v vsako jamico, pa ne čakaj, dokler posadiš vso gredo. Kadar gredo posadiš, polij s škropilnico vso gredo tako močno, kakor bi poprej rastlinam ne bil primočil. Vode se mora na novo nabrati po jamicah za nekaj časa. Greda potem ostane drugi dan vlažna; bodi si solnce še tako vroče, rastline stojé po konci in ne venejo. Kdor se pri sajenji boji za vodo, bode čez nekaj dni videl, da se mnogo rastlin ni prijelo.

Kadar so se rastline dobro prijele, lahko je malo ponehati z zalivanjem, ali če hočeš, da bode zelenjad hitro rastla, moraš jej ob najgorkejših dnevih tako močno prilivati, da prst dopoludne ostane vlažna. Pozno posajena zelenjad, če jo pridno zalivaš, poprej toliko doraste, da je užitna, nego zgodaj sajena, če je ne zalivaš.

Prilivaj in rahljaj po leti, in zelenjad ti bode čuda lepo uspevala,

O pravilni zgradbi svinjakov.

Da prasiči lepo uspevajo, treba, da so v dobrem svinjaku.

Dasi bi to moralo povsod biti znano, vendar so svinjaki večinoma mokri, umazani, temni, proti mrazu in vročini nezavarovani ter se nahajajo v najslabejšem kraju gospodarskega poslopja. Zato se tudi ne smemo čuditi, če vidimo, da se gospodarjem svinjereja ne obnaša dobro ter da vsako leto mnogo prasičev po raznih občinah pogine za različne bolezni.

Kakšen je svinjak, to je za zdravje in dobro rejo prasičev zelo važnega vpliva in izredno velike pomembe.

Sploh hočemo ob kratkem omeniti, svinjaki naj bodo gorki in suhi, in zatoraj je najbolje, da stoje proti jugu. S tem se poravnajo pred vsem zdravju zelo škod-

ljive vremenske premembe, ob enem pa se izogne žival tudi soparni vročini, mrazu in mokroti. Za svinjake se ne smejo najslabejši, marveč morajo se vselej primerni prostori v gospodarskem poslopju izbrati.

Poleg prav izvoljenega kraja gledati je, da je svinjak dosti prostoren, posebno pa da so posamični njegovi oddelki, katere imenujemo „koče“, namenu svinjereje primerno veliki.

Računi se prostora v svinjaku, in sicer za plemenskega merjasca 2,5 do 3 kvadratne metre (25 do 30 kvadratnih črevljev), za plemensko svinjo s prasički vred po njih velikosti, oziroma plemenu (pasmi) 3 do 5 kvadratnih metrov (30 do 50 kvadratnih črevljev) za pitanca (pitanega prasica) povprečno 2 kvadratna metra (20 kvadratnih črevljev) in za mlade prasiče $\frac{1}{2}$ do 1 kvadraten meter (5 do 10 kvadratnih črevljev).

Omenimo naj še, da je pri navadnem pitanju prasičev prostor lahko bolj tesen, oddelki svinjakov za plemenske svinje pa morajo biti veliko večji, da se morejo bolj gibati in da oprasivšim se ne postane prostor premajhen, drugače se večkrat gospodarju v škodo prasički pomečkajo.

Pri določbi prostornosti svinjakom gledati moramo dalje vselej na pleme, katero redimo; za veliko Lincolnsirske prasiče n. pr. je napraviti večje svinjake, nego za srednje velike Suffolske ali Berkshirske ali za naša domača in ogrska plemena.

Izjemno smemo svinjake tudi k drugim poslopjem (hlevu ali skednju) prizidati ali vzdati, čemur se tu in tam pri manjših kmetijah ni mogoče izogniti, če pa redimo bolj veliko prasičev, moramo jim postaviti popolnoma točen svinjak.

Sicer ne posebno priporočani v govej hlev ali v skedenj vzdani svinjaki omogočijo, da se po zimi toplina toliko ne zniža. Skrbeti pa je za dober odvod gnojnice, za redno kroženje zraka ter za to, da se na primernih krajih napravijo okna, da so svinjaki kolikor mogoče svetli.

Pod tlemi svinjakov je treba napraviti primerne gnojnične kanale, in sicer tako da se po posamičnih oddelkih nastala gnojnica ne izgublja na istem prostoru v tla, marveč da hitro odteka. Tako se dobiva mnogo dobrega gnojiva za travnike in deteljišča itd., na kar posebno opozarjamo.

Razne reči.

* Da ti breskve, katere nočejo roditi, vendar le rode, moraš jim pognojiti s pepelom. V Ameriki, kjer imajo velikanske breskove nasade, izkusili so namreč, da dela pepelika breskve rodne. Pepela natrosi okoli debela, in sicer precej daleč na okrog, najmanj pa toliko daleč, dokler sega krona.

* Kako se preženo miši? Jako dobro sredstvo za preganjanje miši je liste oleandrovo (listje rožnega lo-
*

vora). Listi se posuše, potem pa zmanejo v štupo. Ta štupa se sama ali pomešana s peskom pospe po kotih. Mišim je duh tega listja jako zoprn, zatoraj zapuste take kraje in se več ne povrnejo. Ti listi so tudi močen strup za osle, ovce in koze, in zatoraj imenujejo oleander na Španjskem, Laškem in Grškem, koder raste, tudi „morilca oslov“.

* **Sredstvo proti kapusovemu belinu.** Po vrtu posej nekaj semena divje kumene (ostrožnice) in tako ravnaj, da bodeš imel do jeseni cvetočih cvetic. Duh teh rastlin je, kakor poroča nemški kmetijski list, kapusovim belinom jako pogodu. Vsi kapusovi belini, ki so v istem kraju, prilete v tropih na rastline in na jedno steblo usede se jih včasih po dvajset. Če se iščejo, posebno dokler neso jajca, po noči s svetilnico in pokončavajo, bode malo gosenic na vrtu.

* **Sredstvo proti polžem.** Ob mokrih poletjih delajo polži vrtnarjem in ljubiteljem vrtov mnogo sitnosti. Da jih poloviš, položi mej rastlinskimi vrstami majhna povesna slame. Če drugo jutro preiščeš povesma, najdeš mnogo polžev po njih, ker radi gredo na suho počivat, in sedaj jih lahko pokončaš. Povesma moraš semtertja zamenjati, kajti polžev bodeš našel na njih le, dokler so suha.

Vprašanja in odgovori.

Tretji odgovor na 143. vprašanje: Najbolj radikalno sredstvo, da se praprot zatire, je, če se populi s korenino, kadar postane ravno toliko močna, da se ne trga več. To delo je najbolje zvršiti precej po kakem dežji. Sicer jo pa kosa res tudi zatire, a mnogo pozneje, t. j. čez več let.

Brulec, župnik v Vel. Dolini.

Drugi odgovor na 153. vprašanje: Da drevo dolgo noče roditi, lahko je tudi vzrok vrsta. Tako na pr. labudska moštnica, žlahtni maršlanček, grafenštanjsko jabolko i. dr. prično zelo pozno roditi. Vzrok utegne biti tudi to, da vrsta ne ugaja kraju, in ako je tako, ni druge pomoči nego precepljenje. Iz mnogih ozirov bi bilo dobro vedeti, od kake vrste je vprašalčevo drevo, zato naj izvoli to uredništvu naznaniti.

Dr. Ipavic v Šentjurju n. j. ž.

Vprašanje 159. Pošiljam Vam uzorec vina, kakeršnega sem kupil 30 $\frac{1}{2}$ pred mesecem dni od nekega Hrvata, ki ga je sam pripeljal. Uže poprej sva se zmenila, da mi pripelje nekaj prav izvrstne kapljice. Ko sem ga točil, opazil sem sicer, da malo cika, a mislil sem, da mu bode to ob pretakanji prešlo, kar se pa ni zgodilo. Bojim se, da se mi ne izpridi. Kaj naj storim? Ako se skisa, smem mu ga li vrniti? (S. v N.)

Odgovor: Vino samo na sebi je res prav dobro, oziroma bilo je prav dobro, a sedaj je uže bolno. Vino je res malo cikasto, a zraven tega ima nekoliko zavrelice, kar je bolj nevarno. Kar se tiče cika, ne de še mnogo, ker ga je komaj spoznati in je večina naših

vinopivcev cika toliko navajena, da se zanj niti ne zmenijo, če ni premočen. Pretakanje pa cik pospeši in ravno tako toplota. Cikanje toraj zadržujemo, ako vino kolikor moči varujemo zraka in je hranimo v hladni kleti. Popolnoma se pa cik ne da ustaviti, zato je najboljšje, hitro porabiti vino, dokler je še pitno. Kar se pa tiče zavrelice, pa je uže bolj nevarna reč. Vino je hrvatsko, starina in je gotovo nad leto dni ležalo na drožji. Sedaj se napačno ravnanje maščuje, in drožje, ki je v vinu ležalo, pričelo je gniti in se dvignilo. Od tod megla v vinu in neprijetni grenki okus. Vožnja vina po vročem solnci je morda bolezen pospešila, če ne morda povzročila. Ako morete vino tako, kakoršno je, hitro spečati, priporočamo Vam najbolj. Dobro bi bilo, očistiti je in potem pretočiti, a pretakanje bi cik in tudi zavrelico pospešilo. Vino seveda lahko vrnete, a nastala bode pravda, ali zmagali bodete le, če dokažete, da je bilo vino, kadar ste ga prevzemali, uže tako bolno. To pa ne bode mogoče, ker ste bili sami navzoči ko ste vino prevzemali, in niste ničesar zapazili. Končno Vam moremo iz svoje skušnje povedati sredstvo, kako smo ozdravili tako bolno in uže nepitno vino. Na vsak hektoliter vina smo pridejali 1 $\frac{1}{2}$ g drobno stolčenega kovaškega oglja. To oglje je ostalo v vinu pet dni, ob enem pa smo vino skoraj vsaki dve uri ves ta čas dobro premešavali. Zadnji dan smo prilili na vsak hektoliter vina 10 $\frac{1}{2}$ citronske in 2 $\frac{1}{2}$ salicilne kisline ter zopet dobro premešali in pustili, da se je vino očistilo. Ko je bilo vino čez nekaj dni čisto, pretočili smo je ter videli, da je postalo pitno ter se potem več mesecev tako vzdržalo. Citronsko in salicilno kislino smo zato, ker se počasi topita, poprej v vrelemu vinu razstopili ter potem ohlajeni v vino vlili. Uže zdaj Vam pa povemo, da vse to da veliko opravila in da sta citronska in salicilna kislina precej dragi.

Vprašanje 160. Ker v našem kraju navadno vsako leto zboli mnogo prasičev za vraničnim prisadom, zlasti pa jih je letos veliko zbolelo, blagovolite naznaniti: Je li kako zanesljivo sredstvo, s katerim je žival ozdraviti od te bolezni, ali če ga ni, je li kako sredstvo, da se žival obvaruje te bolezni? (F. U. v A. na Štajarskem.)

Odgovor: Vranični prisad je kužna bolezen, katero provzročujejo glive. Ako pridejo v živalsko telo, žival zboli, in dosedaj nam ni še znano zdravilo, ki bi ozdravilo od te bolezni. Ker pa poznamo nje svojstva, zato jo lahko vsaj nekoliko preprečimo. Glive vraničnega prisada so povsod tam, koder se je ta bolezen ugnezdila na raznih mestih: ob hlevskih stenah, v tleh, v gnojnici, v vodnjakih, na paši itd. Iz tega izvira, da povsod tam koder živina za to boleznijo pogiblje, nikdar ni miru pred njo. Ako se hočemo toraj prevelikih izgub varovati moramo se natanko držati postavnih predpisov. Ti predpisi zapovedujejo, hitro odstraniti pogible živali po postavnem načinu, odpraviti in razkužiti gnoj ter tla v hlevu, razkužiti stene ter jih iznova pobeliti. Kar je lesenega v hlevu, naj se vse počge in novo naredi.